

“Pojke eller flicka, alla ungdomar vill bli sedda”

- *En kvalitativ studie om nyexaminerade socionomers reflektioner kring att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna.*

Författare: Samuel Adjei & Luan Abazibra
Handledare: Anders Giertz
Examinator: Rickard Ulmestig
Termin: VT 22
Ämne: Socialt Arbete
Nivå: Grundnivå
Kurs: 2SA47E

Abstract

Socialstyrelsen (2021) reports that 8300 children and young people in Sweden were placed on a so called HVB during 2020. HVB stands for hem för vård eller boende which in English terms is equal to a home for care or housing. HVB was during 2020 the second most common form of placement for children and adolescents. Socialstyrelsen (2018) reports that social workers working within HVB are responsible for meeting young people's care needs in the form of various treatments. Research done by Mattson (2010) suggests that HVB is a closed environment, which can result in social workers that are active in these care homes become identification objects for the young people who are placed in these care homes.

Treatment staff in HVB homes work with adolescents who are in need of support and help. Social workers are expected to work gender-consciously to meet the individual needs of adolescents. Previous research shows that HVB is a complex environment that requires flexibility on the part of treatment staff and that interventions do not always lead to the best results. Newly graduated social workers are expected to possess knowledge as critical awareness of how gender affects treatment work.

We have chosen to investigate how newly graduated social workers who are active in HVB homes reflect about the fact that gender is done in treatment work and how they act with adolescents as gender awareness is part of the newly graduated social workers' education. The results of the study showed that the reflections of newly graduated social workers confirm previous research's explanation that gender is made in the treatment work with adolescents and which in turn affects how the staff's treatment work is designed. The result highlights that norms, stereotypes and gender perceptions that society produces affect the treatment work despite the social workers' gender awareness through education. Through the study, we also see the desire to counteract these gender notions and its ability to influence treatment work but that it is difficult.

Keywords

Social work, Social workers, Treatment, Gender, Gender awareness, Adolescents, Treatment homes, HVB.

Förord

Vi vill börja med att rikta ett stort tack till vår handledare Anders Giertz som varit med oss under hela processen. Vi tackar även våra informanter som medverkat i denna studie, utan er hade vi inte kunnat genomföra studien! Avslutningsvis så vill vi som författare av denna studie tacka varandra för ett gott samarbete.

Samuel Adjei & Luan Abazibra

2022/08/23

1 Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Problemformulering	5
1.3 Syfte och frågeställning	7
2 Tidigare forskning	7
2.1 Sökning av tidigare forskning	7
2.2 Genus formar det sociala arbetet	8
2.3 Genus görs i arbetet med pojkar	9
2.4 Genus görs i arbetet med flickorna	10
2.5 Självmedvetenhet i det sociala arbetet	11
2.6 Sammanfattning av den tidigare forskningen	12
3 Teori/Teoretiskt begrepp	13
3.1 Genus kontrakt & Genussystem	13
3.2 Judith Butler - Performativitet	14
3.4 Norm & det pedagogiska perspektivet	15
3.5 Stereotypiska föreställningar	16
4 Metod	17
4.1 Datainsamlingsmetod	17
4.2 Kvalitativ innehållsanalys	18
4.3 Intervju	19
4.4 Urval & genomförande	20
4.5 Intern arbetsfördelning	22
4.6 Etiska reflektioner	23
4.7 Validitet och reliabilitet	24
5 Resultat	25
5.1 Vilka strategier kopplade till genus använder nyexaminerade socionomer i sitt behandlingsarbete med ungdomar inom HVB?	26
5.2 Vilka svårigheter ser nyexaminerade socionomer i sitt arbete inom HVB utifrån ett genusperspektiv?	30
6 Diskussion	35
6.1 Diskussion	36
6.1.1 Hur kan dessa strategier och svårigheter förstås i relation till skapandet av genus inom behandlingsarbetet på HVB?	36
7 Källhänvisning	39
8 Bilagor	42
Bilaga 1	42
Bilaga 2	44

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Socialstyrelsen (2021) rapporterar att 8300 barn och ungdomar i Sverige placerades på ett HVB under 2020. HVB som står för hem för vård eller boende var under 2020 den näst vanligaste placeringsformen för barn och unga. Socialstyrelsen (2018) redovisar att socionomer som arbetar inom HVB ansvarar för att möta ungas vårdbehov i form av olika behandlingsinsatser. Mattsons (2010) forskning talar för att HVB är en sluten miljö vilket kan medföra att socionomer blir identifikationsobjekt för ungdomarna som placeras.

Behandlingspersonal inom HVB arbetar med ungdomar som är i behov av stöd och hjälp. Personalen på ett HVB ska åstadkomma positiva förändringar för ungdomarna utifrån en helhetsbild av deras livssituation. Socionomer förväntas arbeta genusmedvetet för att tillgodose ungdomarnas individuella behov (Socialstyrelsen, 2018).

Traditionella förväntningar på kön utformar det sociala arbetet och enligt Hirdman (2007) ställs förväntningar på hur pojkar och flickor ska bete sig i tidig ålder genom ett genuskontrakt som görs mellan könen. Normer och värderingar replikeras ständigt i samhället, vilket skapar ett genussystem som avskiljer män och kvinnor utifrån olika egenskaper som kompletterar varandra. Detta skulle kunna resultera i olika förväntningar på män och kvinnor som tilldelas olika roller inom socialt arbete. Tidigare forskning talar för att män och kvinnor kompletterar varandra inom arbetet på HVB därför har vi valt att i denna studie omfatta både män och kvinnor för att studien ska inkludera en helhetsbild av båda könen reflektioner och agerande.

1.2 Problemformulering

Tidigare forskning talar för att genusskapande processer sker inom det sociala arbetets praktik vilket påvisar att män och kvinnor kompletterar varann med olika särdrag.

Behandlingspersonalen tillskrivs olika egenskaper och kompletterar varandra samt genomför olika arbetsuppgifter (Fahlgren, 2013). Detta sker genom att kvinnor tar på sig rollen som att vara den omsorgsfulla modern som engagerar sig mer känslomässigt än mannen som istället tar på sig en annan roll som omfattar övervakning och säkerhet. Tidigare forskning talar för att behandlingsarbetet med pojkar och flickor skiljer sig baserat på samhällets föreställningar. Flickor får större utrymme till att uttrycka sig och sätta ord på sina känslor medan

behandlingsarbetet med pojkar utgår från ett mer auktoritärt förhållningssätt. Pojkar får färre möjligheter till känslomässig reflektion och behandlingsarbetet syftar istället till att utveckla ansvarsfulla och icke emotionellt drivna individer (Gruber, 2013). Att bemöta en pojke utifrån ovanstående resonemang kan medföra att pojkens känslouttryck begränsas. Då pojken inte tillåts sätta ord på sina känslor kan detta medföra att ungdomen tar skada i form av en destruktiv emotionell utveckling som att identifiera och hantera sitt inre känsloliv. En sådan utveckling kan riskera att reproducera en falsk bild om att män inte är emotionellt drivna.

Vidare talar Kullberg et al (2012) forskning om att behandlingspersonal har ansvar att bidra till positiv förändring och utgå från ett genusmedvetet förhållningssätt. Behandlingspersonal som arbetar med ungdomar utan genusmedvetenhet bidrar enligt Herz (2022) till att genus görs i behandlingsarbetet. Att genus görs inom behandlingsarbetet riskerar att resultera i vård baserat på kön och inte ungdomens individuella behov. Socialarbetare som inte genomför sitt arbete genusmedvetet riskerar att minimera ungdomens möjlighet till individuell vård (Williams & Prior, 2015).

Nyexaminerade socionomer förväntas enligt socionomprogrammets utbildningsplan (LNU, 2021) att besitta kunskap som kritisk medvetenhet kring hur genus påverkar behandlingsarbetet. Socionomer förväntas enligt Socialstyrelsen (2018) genomföra sitt arbete utifrån en genusmedvetenhet för att inte riskera att behandlingen som ungdomarna får baseras på kön istället för individens behov.

Den tidigare forskningen talar för att genus görs inom behandlingsarbetet, att då genusskapande processer sker inom HVB kan medföra konsekvenser för ungdomarna. Tidigare forskningen belyser inte hur nyexaminerade socionomer reflekterar och agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna. Detta anser vi är av hög relevans att studera då nyexaminerade socionomer anses besitta en genusmedvetenhet till följd av sin utbildning. Vi kan även se att ett förhållningssätt som inte baseras på en genusmedvetenhet leder till att ungdomens individuella behov bortses och behandlingsarbetet riskerar att inte vara effektivt. Vi hoppas att studien ska bidra med en ökad förståelse för hur nyexaminerade socionomer reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att bidra till en ökad förståelse för hur nyexaminerade socionomer reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna.

För att svara på detta utgår studien från följande frågor:

- Vilka strategier kopplade till genus använder nyexaminerade socionomer i sitt behandlingsarbete med ungdomar inom HVB?
- Vilka svårigheter ser nyexaminerade socionomer i sitt arbete inom HVB utifrån ett genusperspektiv?
- Hur kan dessa strategier och svårigheter förstås i relation till skapandet av genus inom behandlingsarbetet på HVB?

2 Tidigare forskning

I nedanstående avsnitt kommer vi presentera den tidigare forskningen. Forskningen presenteras utifrån följande rubriker, *genus formar det sociala arbetet*, *genus görs i arbetet med pojkar*, *genus görs i arbetet med flickorna och självmedvetenhet inom det sociala arbetet*.

Vi kommer att avsluta detta avsnitt med en sammanfattning av den tidigare forskningen.

Vi har valt ut följande forskning då vi anser att den är användbar och kan hjälpa oss att analysera det empiriska materialet samt ge oss en inblick i hur genus görs inom HVB. En del av de studier som vi valt att lyfta fram utgår från en nationell synvinkel, vi är medvetna om att de studier som genomförts i andra länder utgår från deras omgivning och att forskningen därmed kan skilja sig ifrån en svensk kontext. Vi har ändå valt att ta med forskningen då vi anser att de är relevanta och applicerbara i vår studie. Vi är även medvetna om att viss tidigare forskning är skriven på svenska och att vår översättning av den vetenskapliga texten kan medföra skillnader i innebörden men inget som vi anser kommer att påverka vår studie eller förändra vald forskning i sin helhet.

2.1 Sökning av tidigare forskning

Under processen av att finna tidigare forskning kring vårt valda forskningsområde så har vi använt oss av databaser och sökmotorer. Vi har använt oss av vetenskapliga databaser i form

av Diva, Social services Abstract (SSA) samt Science Direct. I dessa databaser har vi använt oss utav följande sökord för att lokalisera relevanta forskningar: Genus, Social work, Affection, Gender, Adolescents, Care-take home, Adolescents, youth, social gender. Sökningarna resulterade i ett stort urval av vetenskapliga artiklar inom vårt valda forskningsområde. Vi har valt ut de studier som vi ansåg vara mest relevanta till studiens syfte samt relevans i form av att forskningen är genomförd nyligen. Genom att den tidigare forskningen är gjord relativt nyligen anser vi att den är behjälplig till att öka vår förförståelse kring hur det sociala arbetet fungerar utifrån ett genusperspektiv. Kraven som forskningen skulle uppfylla för att anses vara användbar i vår studie var att de omfattar tanken av att genus görs inom det sociala arbetet. Vidare var ett utav våra krav att den tidigare forskningen utgår från behandlingshem som innefattar klienter av bägge könen samt en personalgrupp som utgörs av både män och kvinnor.

2.2 Genus formar det sociala arbetet

Samhällets värderingar påverkar män och kvinnor som försöker leva upp till omgivningens förväntningar, vilket påverkar hur män ser på sig själva som män och kvinnor som kvinnor, och hur de kompletterar varandra socialt och på jobbet (Mattsson, 2010).

Vidare talar även en studie genomförd av Kiboro, Gakuru, Misaro & Mwangi (2014) att en persons kön är något som är biologiskt konstruerat som medför vissa egenskaper som att en kvinna kan föda barn. Genus är något som till skillnad från kön görs socialt genom sociala interaktioner. Vidare beskriver författarna att genus är något som kan förändras över tid, det spelar också roll vilken kultur och vilket samhälle vi lever i.

Av Reuland (2015) studier visas att socialt arbete återspeglar samhällets genusföreställningar som människor har på varann utifrån kön. Behandlingspersonal arbetar med ungdomar på olika sätt utifrån kön, pojkar tillåts vara bråkigare än flickorna. Kvinnor agerar förebilder för flickor medans män för pojkar. Kvinnorna tar på sig rollen som den omsorgsfulla modern som skapar en hemlik och ompysslad miljö medans männen stod för fysisk trygghet.

Reulands (2015) studie problematiserar detta förhållningssätt och menar istället att pojkar som ser upp till män och flickor som ser upp till kvinnor bidrar till att genus görs i behandlingsarbetet.

Genusskapande processer sker inom det sociala arbetets praktik vilket påvisar att män och kvinnor kompletterar varann med olika särdrag. Behandlingspersonalen tillskrivs olika egenskaper och kompletterar varandra och genomför olika arbetsuppgifter samtidigt som de tittar på naturliga lösningar och hanterar ungdomar utifrån deras kön. Stereotypiska föreställningar tillskriver fasta "inneboende" egenskaper som särskiljer könen som grupp vilket gör att personalens behandlingsarbete anpassas utifrån kön (Fahlgren, 2013).

Mattssons (2010) studie om hur genus påverkar det sociala arbetet framhåller också att institutioner med ett könsblandat arbetslag återspeglar samhällets förväntningar där mäns styrka ses som en resurs och kvinnors omsorgsfullhet en annan som under samma tak ses som komplementära egenskaper för att hantera ungdomarna. Behandlingspersonal blir identifikationsobjekt för ungdomarna som gör att kön görs utifrån att pojkar knyts till män och flickor till kvinnor.

En studie av Eidevald, Bergström och Broström (2018) visade att män helst undviker arbetsuppgifter med unga flickor eftersom de inte vill riskera att bli anklagad för sexuella närmanden. Männerna i studien försökte undvika fysisk kontakt med flickorna och överförde dessa uppgifter till kvinnorna. Detta kan vi också se i Jewkes, Flood & Lang (2015) studier som påvisar att beteenden och egenskaper överförs beroende på vilket kön en har.

2.3 Genus görs i arbetet med pojkar

Utifrån en studie som gjorts på SiS så framgår det att behandlingsarbetet med pojkar utgår från ett auktoritärt ledarskap med nolltolerans mot regelbrott. För att arbeta med de placerade pojkarna ska personalen känna förtroende i sina yrkesroller. Pojkar har färre känslosamtal än flickor och arbetet bedrivs under kontroll för att minimera risken för våldsamt beteende. Behandlingsarbetet syftar till att träna och utveckla stora, starka, ansvarsfulla och rationella pojkar som inte är emotionellt drivna (Gruber, 2013).

Den fysiska miljön på SiS varierar beroende på vilket kön som bor på avdelningen. I miljön pojkarna befinner sig i är säkerheten i fokus. Det finns inga lösa föremål som tavlor och böcker eftersom de anses vara en säkerhetsrisk. Enligt studien visade sig att manlig personal leder till en hårdare atmosfär på behandlingshemmet utifrån arbetssättet med de inskrivna pojkar som kännetecknas av ett regelstyrt förhållningssätt (Pettersson, 2021).

Trulsson (2016) redogör att personalens uppdrag påverkas av värderingar som omger män och kvinnor. Arbetsuppgifter för kvinnor inkluderar känslomässig ledning och omvårdnadsarbete. Män anses vara användbara i situationer av konflikter och våld eller andra situationer som involverar fysisk styrka. I motsats till den ovan nämnda rapporten från Pettersson (2021) samt Trulsson (2016) hävdar Fahlgren (2013) att män inte har några hinder för att använda affektiva och omtänksamma egenskaper på jobbet, men de förväntas inte göra det utifrån uppfattningarna om kön som råder i samhället. Pettersson (2021) studie förklarar vidare att kvinnor ibland behöver agera i konfliktsituationer för att få respekt från pojkarna. Det beror på att kvinnor ses som svaga och sårbara, värderingar som unga människor bär med sig till HVB Kullberg et al (2012) studie ifrågasätter vidare bilden av att genus görs i socialt arbete, då män och kvinnor tilldelas olika egenskaper utifrån kön, med män ansvariga för fysisk säkerhet och kvinnor för omvårdnad.

2.4 Genus görs i arbetet med flickorna

Utifrån en studie genomfört på ett SiS - boende visar det sig att på flickavdelningen är säkerheten inte lika viktig, till skillnad från pojkavdelningen där säkerheten är av största vikt. Utifrån en studie genomfört på ett SiS - boende visar det sig att på flickavdelningen är säkerheten inte lika viktig, till skillnad från pojkavdelningen där säkerheten är av största vikt. På flickavdelningen hittas lösa föremål som pennor, böcker och tidningar. Flickor har också tillgång till färg, symaskiner och tyger, medan pojkar endast kan använda böcker och tidningar som delas ut och samlas in av personalen. Den fysiska miljön för flickor skiljer sig också från pojkarnas, beroende på valda möbler och färg på väggarna (Biszczanik & Gruber, 2021).

Kvinnan anses vara känslig och sårbarheten användes som förklaring till kvinnans tillstånd. Flickor får mer utrymme till att uttrycka och sätta ord på sina känslor, behandlingspersonalen lägger mer tid på att hjälpa flickorna hantera sina känslor. Tillskillnad från arbetet med pojkarna som istället blir begränsade i det avseendet. Utifrån den tidigare forskningen tolkar vi det som att behandlingspersonal har större tolerans för flickor som bryter mot olika typer av regler som en människobehandlande organisation har. Vi tolkar också den tidigare forskningen som att straffen för regelöverträdelse för flickorna tenderar att vara lindrigare än det straff pojkarna får vid samma regelöverträdelse. Konflikter med flickorna skiljer sig också gentemot hur konflikter med pojkarna hanteras. Behandlingspersonalen väljer att istället

använda sig av strategier som att samtala med flickorna till skillnad från pojkarna där många fler konflikter hanteras hårdare, tex genom att gå in fysiskt och på så sätt klara upp konfliktsituationen. Behandlingsarbetet med flickorna visar sig utgå från olika tankesätt vad gäller om behandlingsinsatserna utförs gentemot en pojke eller flicka. Vid arbetet med anser behandlingspersonalen att det är viktigt att besitta en god självkänedom och en god förmåga att kunna använda sig utav olika affektiva och empatiska sidor i arbetet med flickorna. Vidare tolkar vi det som att författaren poängterar att det är viktigt att kunna sätta sig in i flickornas livsvärld (Pettersson, 2021).

Fahlgren (2013) beskriver i sin studie att män är mer strukturerade och direkta i behandlingsarbetet och författaren menar på att detta ses som både negativ och positiv egenskap. Det negativa är att männens arbete med flickor inte riktigt fungerar som det önskas eftersom författaren menar på att flickor är mer känsliga och behöver mer djupgående samtal och fler frågor än det som finns i "rutinerna". Arbetet med flickorna kräver alltså att man tar ett eget initiativ, vilket män oftast inte gör, eftersom "de är män". Fahlgren (2013) talar om att det positiva är att männen ses som personal som utför arbetet snabbare än kvinnorna eftersom de vid tillfällen ställer de frågor som de ska ställa och avslutar sedan där vilket kan ifrågasätta kvalitén på behandlingsarbetet genomfört av manlig personal. Briszczanik & Gruber (2021) beskriver att männen undviker ensamma situationer med flickor, detta för att undvika sexuella anklagelser. Vidare beskriver författarna också att männen ändrar strategier utifrån de klienter de arbetar med samt att de inte har problem med att använda emotionella och empati baserade egenskaper när de arbetar med flickor men att de emotionella delarna av behandlingsarbetet tillfaller kvinnorna i personalgruppen.

2.5 Självmedvetenhet i det sociala arbetet

Tidigare forskning talar för att socialarbetarens arbete kan effektiviseras vid ett reflexivt förhållningssätt gentemot sina egna insatser och att en god självkänedom kring egna fördomar och förutfattade meningar kring kön och genus. Författarna talar om att socialarbetare kan öka sin medvetenhet genom att föra reflektioner kring fördomar, stereotyper, normer och andra faktorer som påverkar hur vi fungerar som män och kvinnor. Samhällets ständiga utveckling medför att socialarbetaren behöver vara reflexiv i sitt förhållningssätt för att kunna bemöta klienterna utifrån deras individuella behov. Det sociala arbetet är också av ständig förändring där insatserna som var givna för flera år sedan inte är relevanta idag. Att anta att en viss klient som tillhör en könskategori mår bäst av vissa

insatser kan medföra att ungdomen diskrimineras utifrån att behandlingen då utgörs utifrån kön snarare än individens enskilda behov. Genom att socialarbetaren bemöter ungdomen på ett genusmedvetet förhållningssätt kan insatserna och bemötandet anpassas utifrån individen. Ett exempel som anges i studien är då en kvinna får stöd baserat på kulturella föreställningar om hur en kvinna ska vara, kvinnan som uppges i studien väljer att distansera sig från insatserna och behandlingen samt börjar ifrågasätta sin egna identitet och sociala strukturer. Ett annat resultat visar sig då socialarbetare istället utgick från ett individuellt anpassat förhållningssätt gentemot hennes sexuella läggning och individuella behov. Kvinnan som studien beskriver blev direkt mer engagerad i behandlingen. Vidare visade det sig att en behandling som görs i samspel med klienten och inte utgå från färdiga generella slutsatser om en grupp eller ett kön kan det medföra att klienten blir mer delaktig och utifrån det resultat som studien påvisade förbättrades hennes mentala och fysiska hälsotillstånd. Vidare beskriver författarna i sin studie att det är viktigt för människobehandlande organisationer att ge behandlingspersonal till att reflektera över de insatser som socialarbetaren ger. Detta kan genomföras genom att verksamheten erbjuder olika typer av genus medvetandegörande kurser samt olika typer av forum där socialarbetaren får en möjlighet till att ventilera och diskutera olika fall och situationer som kan uppstå i arbetet med människor (Williams & Prior, 2015).

2.6 Sammanfattning av den tidigare forskningen

Utifrån tidigare forskning kan vi se att socialarbetaren påverkas av hur samhället uppfattar män och kvinnor. Tron på att bara kvinnor kan ta hand om barn och engagera sig i känslomässig dialog i samhället begränsar männen i rollen som socialarbetare. Män och kvinnor anses komplettera varandra utifrån olika egenskaper, ett faktum som bidrar till kön görs i behandlingsarbetet. Kvinnor förväntas vara varma, kärleksfulla och ömma, vilket gör dem mer lämpade för vårdande arbete som innefattar känslomässiga samtal, ge intimitet och kärlek utifrån deras speciella egenskaper. Omvänt ses männen som auktoritära och bör sätta gränser, representera personlig säkerhet och ses som mer användbar i situationer av konflikter och våld.

Den tidigare forskningen visar också att det inte enbart är socialarbetare som påverkas av att kön görs inom behandlingsarbetet utan socialarbetarens omedvetenhet kring genus och dess påverkan på behandlingsarbetet resulterar i att ungdomarna distanserar sig från behandlingen,

då socialarbetaren arbetar mer genusmedvetet blir klienten mer delaktig i behandlingen vilket medför positiva resultat. Ungdomar med stereotypiska föreställningar kring hur en man och kvinna ska bete sig kan också distansera sig från behandlingen om inte personalen handlar utifrån hens tankesätt kring könen.

Vi har i detta avsnitt sammanfattat den tidigare forskningen. Vi har även försökt tydliggöra om det förekommer en röd tråd i de studier som vi har valt att inkludera och analysera i denna studie. Vi anser att den tidigare forskningen som vi valt att använda oss av i denna studie är relevant då de genom olika perspektiv undersöker och framhäver hur genus görs inom det sociala arbetet och vilka konsekvenser det medför. Vårt syfte och frågeställningar kommer att utgå från den tidigare forskningen kring hur genus görs inom behandlingsarbetet med ungdomar och vilka konsekvenser fenomenet kan medföra. Vi anser att vår studie kommer att kunna fylla de luckor som den tidigare forskningen inte fyller då vi riktar oss till nyexaminerade socionomers reflektioner kring att genus görs inom behandlingsarbetet på HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna vilket inte den tidigare forskningen omfattar.

3 Teori/Teoretiskt begrepp

Under detta avsnitt presenteras teorier och teoretiska begrepp som vi anser kan vara av relevans och till hjälp för att förstå och analysera studiens empiriska material. Valen av våra teoretiska begreppen grundar sig i egna ideer och tankar som uppkom i samband med att vi gick igenom den tidigare forskningen. Valda teorier går även i linje med våra egna vardagsteorier om varför det sociala arbetet med ungdomar ser ut som det gör, vilket gör att vi enklare kan förstå teorierna utgångspunkter. Valet av de teoretiska begreppen *det pedagogiska perspektivet*, *norm* och *stereotypiska föreställningar* kommer att vara centrala för studiens analys där de kontinuerligt kommer att användas vid analysen av respondenternas utsagor. Vidare kommer vi att analysera vårt empiriska insamlade material med hjälp av *genuskontraktet* och *genussystem* samt *performativitet* vilket vi anser är användbara i vår studie utifrån att de förklarar hur en uppdelning av könen ta form och på vilket sätt det sker.

3.1 Genus kontrakt & Genussystem

Hirdman (2007) förklarar i sin bok "Genus - Om det stabila föränderliga former" att begreppet genus har sitt ursprung på latin, vilket betyder art, sort och kön.

Hirdman (2007) beskriver begreppet genuskontrakt som förklarar hur könen samspelar med varandra. Genom samhällets spelregler förväntas olika beteenden där tankar och normer formar våra förväntningar på kön. Det kan handla om vilka kläder vi väljer, yrkesval eller vilka roller vi spelar i våra hem som män och kvinnor. Vidare genererar kontraktet en form av låsning till varandra utifrån att kvinnor tillskrivs en roll som inte ses som manligt. Den omhändertagna kvinnan utifrån detta kontrakttänkande skall inte lämna sin plats utan fullgöra de osynliga lagar och paragrafer som skrivits ned i kontraktet som att föda barn och sköta arbetet i hemmet. Om kvinnan avviker från detta kontrakt ses hon som en avvikare och därmed tillhör hon inte den idealbild av den kvinna som samhället har ritat upp i form av ett genuskontrakt. Denna naturliga ordningen kan vidare förstås utifrån att kön är något som görs då Hirdmans (2007) ideer bygger på att vi främst är människor som i samspel med andra människor skapar olika förväntningar och normer som förföljer människor från födsel och vidare i livet. Från tidig ålder påverkas unga pojkar och flickor av normer och idéer om hur de ska klä sig, bete sig och uttrycka sig. Genom åren har dessa föreställningar om kön genererat ett genuskontrakt som vi skriver under varje gång vi beter oss som förväntat utifrån vilket kön vi har. Spelreglerna som genuskontraktet skapat utgör hur människor ska bete sig, vilka skyldigheter, ansvar och egenskaper som könen ska ha. Vidare talar Hirdman (2007) om ett genussystem som utgår från genuskontraktet där samhället och genussystemet tillskriver män och kvinnor olika roller och arbetsuppgifter. Könens isärhållande medför att kvinnor och män ses som varandras motpoler och kompletterar varandra med olika särdrag. Manlig överordning upprättas utifrån ett hierarkisystem där männens handlingar betraktas som mer värdefulla än kvinnornas. Isärhållandet och hierarkisystem sker överallt både på en fysisk och psykisk plan. Med fysisk plan menas platser, omgivning och situationer medan en psykisk ordning omfattar egenskaper och föreställningar om män och kvinnors sysselsättning som där kan kopplas till arbetsfördelning mellan könen.

3.2 Judith Butler - Performativitet

Judith Butler (2004) beskriver kön och genus som ett socialt konstruerat fenomen. Författaren menar på att kön och genus inte är något som utgår ifrån biologi eller genetik utan menar istället på att du tillskrivs ett kön vid födseln genom upprepade handlingar och yttranden. Butler (2004) talar att redan från födseln så påverkas individen av de genusföreställningar som finns kring könet som reproduceras av olika handlingar då till exempel i samband med en födsel skriker vi ut "det blev en flicka" eller "det blev en pojke".

Könet uppfattas enligt (Butler, 2004) inte som något människan har utan som individen tillskrivs. Butler (2004) använder sig utav begreppet *Performativitet* som beskriver hur individens upprepade handlingar gör genus. Handlingarna kan vara såväl språkliga som symboliska. När dessa handlingar upprepas så skapas ett mönster med yttringar som sedan framhäver en individ som man eller kvinna.

3.4 Norm & det pedagogiska perspektivet

Normer är samhällets oskrivna regler som förväntas efterföljas och skapas av människor i ett samhälle. Normer är samhällets spelregler som beskriver hur män och kvinnor förväntas bete sig utifrån sitt kön. Föreställningarna är inga formella bestämmelser som är inskrivet i lagar eller förordningar, utan dessa föreställningar är osynliga spelregler som män och kvinnor ska följa. Normer kring hur vi ska bete oss som män och kvinnor kan kategoriseras som grupp där kvinnor förväntas uppföra sig på ett sätt medan männen på ett annat. Normer kan vara ett bra sätt och skapa ordning och det går inte sätta regler på allt i ett samhälle utan där kommer osynliga normer in som vägvisare för hur en ska bete sig. På detta sätt skapas osynliga regler som normer ordning i ett samhälle som innefattar olika kön, kulturer, religioner, etniciteter och levnadssätt. Normer är något som väldigt svårt att motarbeta då normerna knyts till en majoritet där den avvikande gruppen förblir minoriteten (Hirdman, 2007).

Dock kan normer få negativa konsekvenser då vi sätter gränser och knyter normer till beteenden av olika grupper. Att en yngre flicka är högljudd och tar plats faller inte riktigt i linjer för vad som anses vara kvinnligt vilket påverkar hur vi bemöter flickan. Normer är således hårda och styr hur vi ska bete oss och om någon avviker från normen så kan samhället peka ut den personen. Genom att låta normer styra hur vi ska bete oss och sätta ribban för hur män och kvinnor ska bete sig kan det påverka och begränsa individer (Kullberg et al, 2012).

Utifrån ovanstående text ses normer som oskrivna regler kring hur en man och kvinna ska bete sig, detta förs också vidare till människobehandlande organisationer som kan bli en utmaning för det sociala arbetet. Det praktiska arbetet som professionen utför gentemot en man och kvinna bör utformas så att en kritisk reflektion sker över de insatser som ges i arbetet utifrån ett pedagogiskt perspektiv. Verksamheter inom det sociala arbetet behöver möjliggöra så att socialarbetaren utgår från ett reflexivt förhållningssätt samt öka kunskap om kön och

genus och hur de är kopplade till olika maktsymmetrier som i sin tur kan leda till hur olika roller inom det sociala arbetet tar form. Ett pedagogiskt perspektiv där socialarbetaren utgår från ett kritiskt förhållningssätt kan vara en utmaning att etablera för verksamheterna. En utmaning som det sociala arbetet står inför är att insatser behöver grunda sig utifrån en metateori som utgår från en samhällsorienterad, konstruktivistisk och situationell grund. För att etablera en genusmedvetenhet inom människobehandlande organisationer behöver en genusanalys ske inom alla områden för att en verksamhet inom det sociala arbetet ska utvecklas och utgå från en full genusmedvetenhet. Utifrån ovanstående text behöver socialarbetaren utgå från ett pedagogiskt perspektiv som utgår från ett reflexivt och kritiskt tankesätt, ökad kunskap om kön och etablera en metateori som tar hänsyn till genus och kön på alla nivåer. Detta ideal är således viktigt för att inte riskera att diskriminera och förtrycka någon utifrån de insatser som ges i behandlingen, ett arbete som inte utgår från ovanstående principer kan medföra att låsta könspositioner och patriarkala värdering reproduceras inom det sociala arbetet. En annan viktig orsak till att etablera ett pedagogiskt genusperspektiv är att det kan leda till en bättre organisation och att sociala insatser ges utifrån behov och inte kön. Risker med att inte utgå från ett genusperspektiv i arbetet kan medföra att arbetsuppgifter knyts till ett visst kön, tex att män står för bevakning och kvinnor för omsorg där män och kvinnor förväntas ha vissa egenskaper kopplat till en generell bild av män och kvinnor. Kvinnliga klienter kan därmed anses ha vissa behov som män saknar som kan göra att klienterna diskrimineras då de inte får inte rätt behandling, en uppdelning av könen kan således missgynna den ena och premiera det andra könet inom människobehandlande organisationer (Kullberg et al 2012).

3.5 Stereotypiska föreställningar

Människor försöker hela tiden kategorisera sin omgivning för att skapa ordning i allt kaos. En stereotypisk kategorisering gör det möjligt att snabbt dra slutsatser om förväntade egenskaper och beteenden baserat på tidigare förvärvade erfarenheter av just den kategorin. Detta är både praktiskt och användbart eftersom vi snabbt kan kategorisera vår omgivning, vilket gör det lättare att förstå och hantera den. Stereotyper är alltså de interna bilderna och uppfattningarna av en viss grupp eller kön, som ofta består av allmänna bilder av medlemmarnas egenskaper. Stereotypa övertygelser kan vara relaterade till ras, religion, etnicitet och kön. Dessa snabba slutsatser kan dock få konsekvenser för individer som tillhör en grupp, eftersom felaktiga

slutsatser kan dras utifrån generaliserade föreställningar om hur en individ som tillhör ett visst kön ska bete sig (Kullberg et al 2012).

Stereotypiska föreställningar om kvinnor och mäns egenskaper innebär att istället för att se själva individen så dras slutsatser om att en kvinna och en man ska bete sig på ett visst sätt utifrån stereotypiska föreställningar beroende på kön. Individen från en grupp kan således begränsas där individens unika särdrag riskerar att ignoreras om inte socialarbetaren är medveten om dessa generaliserade föreställningar. Då ett förväntat beteende och en bedömning görs på förhand som utgår från kategorisering av kön medför det att individens unika drag ignoreras. Istället ses individen utifrån förenklade generaliserande föreställningar och inre bilder av en grupp och dess egenskaper. Genom att individer klassificeras i grupper finns det därför en risk för att individers unika egenskaper och intressen förbises (Kullberg et al 2012).

4 Metod

Med denna studie så vill vi bidra till en ökad förståelse för hur nyexaminerade socionomer reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna. I nedanstående avsnitt så kommer vi att framföra vilken metod vi valt att genomföra studien utifrån samt varför. Vi kommer även föra kritiska resonemang kring valda metoder och kring vårt arbetssätt genomgående under redovisningen nedan.

4.1 Datainsamlingsmetod

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ forskning som bygger på empiriskt insamlat material genom exempelvis observationer, fältstudier och intervjuer. Kvantitativ forskning har sin grund kring statistik och kvantiteten av ett fenomen som exempelvis hur ofta fenomenet förekommer och vad förekomsten kan bidra med för konsekvenser. Kvalitativ forskning kan inte dra några signifikanta slutsatser, men ger å andra sidan insikt i enskilda situationer och omständigheter vilket vi anser är mest användbart i den här studien. Kvalitativ forskning handlar inte om att mäta kvantiteten av ett fenomen, utan om dess existens, hur det hände, varför det hände och vilka konsekvenser det medför. Genom kvalitativ forskning kan forskare studera indirekta fenomen som erfarenheter, tankar och känslor för att få en fördjupad insikt om fenomenet (Ahrne & Svensson, 2019).

Vi har valt att utgå från ett kvalitativ metod eftersom vi finner denna metod lämpligast för att genomföra en studie av hur nyexaminerade socionomer reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna. Denna metod är enligt Ahrne & Svensson (2019) användbar eftersom vi kan samla in empiriskt material från kroppsspråk, tonläge eller andra oförväntade fenomen som exempelvis skratt som i sin tur bidrar till en djupare förståelse. Vi eftersöker inte ett generaliserande resultat utan en mer djupgående förståelse av fenomenet och därför anser vi att den kvalitativa metoden är mer lämplig för denna studie än den kvantitativa forskningsmetoden.

Enligt Yin (2013) kan kvalitativa metoder endast besvara fallet för de verksamheter som omfattas av studien, eftersom urvalet relaterade till miljön och omständigheter i studien ansågs vara för minimal för att anses representativ. Kvalitativa metoder bygger också på subjektiva svar, som kan skilja sig mellan informanterna, vilket gör att svaren kan vara väldigt olika. Transkription av informanternas svar kan ta längre tid jämfört med kvantitativa metoder som utgår från frågeformulär och förutbestämda svar, vars resultat baseras på statistik.

Yin (2013) redogör att resultaten och tillförlitligheten av svaren i kvalitativa metoder kan ifrågasättas eftersom forskaren inte kan garantera att de svar som ges är ärliga utifrån olika faktorer som forskarens bakgrund, kultur, etnicitet och kön. Detta kan leda till att informanterna anpassar sina svar utefter forskarens identitet.

4.2 Kvalitativ innehållsanalys

Datan som samlas in genom våra intervjuer har bearbetas med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys. Kvalitativ innehållsanalys är ett vetenskapligt teoretiskt tillvägagångssätt som blir allt vanligare inom kvalitativ forskning. Denna vetenskapsteoretiska metod används för att analysera och dra slutsatser om innehåll baserat på kommunikation, som exempelvis intervjuer. Kvalitativ innehållsanalys innebär att det material som forskningen samlar in kommer att koda, tematiseras och kategoriseras.

Kodning innebär att forskaren analyserar sin empiri och väljer vad han tycker är viktigast för studien, vilket förenklar materialets struktur och förenklar möjligheterna till djupare förståelse (Ahrne & Svensson, 2019). Vi började med att formulera ett forskningsproblem utifrån

tidigare forskning. Genom att vi läste och satte oss in i tidigare forskning kom vi fram till att den lyfter fram att genus görs i behandlingsarbetet utifrån intervjuer med främst behandlingsassistenter. Den tidigare forskning belyser således inte hur nyexaminerade socionomer med en högre utbildning reflekterat kring att genus görs i behandlingsarbetet. Utifrån dessa tankar valde vi att formulera ett syfte och frågeställningar som då belyser nyexaminerade socionomers reflektioner. Genom våra intervjuer ställde vi frågor som berör genus och hur personalen agerar och tänker i olika situationer för att få en tydligare förståelse kring hur genus görs i behandlingsarbetet utifrån deras reflektioner.

Utifrån Brymans (2008) förklaring av kodning så innebär det en analysprocess för att lokalisera repetitioner, likheter och olikheter i det insamlade materialet. Kodningen i denna uppsats genomfördes genom genomgång av insamlat empiri och lokalisering av repetitioner, likheter och skillnader. Under analysen upptäcktes kodord som svårigheter, påverkan, agerande och reflektioner. Vidare kategoriseras kodningarna under gemensamma kategorier och teman för att genomföra analys och presentation på ett strukturerat och systematiskt sätt. Det empiriska materialet som vi har samlat in genom intervjuerna kategoriseras i olika teman som strategier, reflektioner och svårigheter. Vidare kunde vi genom tematiseringarna skapa huvudteman som presenteras i resultatdelen utifrån deras "röda tråd" i form av Genus görs i behandlingsarbetet med ungdomar, Strategier i behandlingsarbetet och Genus försvårar behandlingsarbetet.

Vi spelade in intervjuerna med informanterna samtycke som vi sedan spelade upp för oss själva och gick igenom svaren. Vi valde att lyssna på samtliga intervjuer en fråga i taget. Vi transkriberade samtliga intervjuer och valde att skriva med vad som sagts under intervjuerna för att enklare kunna tematisera svaren, detta gjorde vi också genom att färglägga frågorna och svaren utifrån sammanhang. Vi har valt att göra smärre modifikationer för att göra svaren lättare att läsa av och tolka. Vi valde därför att utesluta kortare pauser och uttryck som "åh", "äh" och "öh" osv för att göra citaten mer skriftspråks mässiga.

4.3 Intervju

Kvale & Brinkmann (2009) förklarar att kvalitativa forskningsintervjuer hjälper forskare att utveckla en förståelse för intervjupersonens verklighet genom möjligheten att ställa

följdfrågor och förtydliga svaren som informanterna ger, vilket kan leda till en diskussion där ny viktig information för studien framkommer.

Vidare förklarar Ahrne & Svensson (2009) att fördelen med den kvalitativa semistrukturerade intervjumetoden är att vi kan applicera våra frågor till informanterna beroende på situation snarare än att begränsas av strukturerade frågeformulär. Enligt Ahrne & Svensson (2009) bidrar detta till att intervjun ger en bredare och mer nyanserad bild än om vi använder en enkät. Vi riktar oss till nyexaminerade socionomer för att bidra till en ökad förståelse för hur nyexaminerade socionomer reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna. Den semistrukturerade intervjumetoden gör det möjligt att ställa frågor/följdfrågor för att närma oss ytterligare ett steg till en mer djupgående empiri.

Vi har fört reflektioner kring andra metoder som hade kunnat vara relevanta metoder för vår studie som ex. en strukturerad intervju som istället kunnat ge oss ett mer begränsat svar utifrån att forskaren då utgår från färdiga frågor med mer "slutna" svar, detta hade kunnat vara ett sätt och utföra studien men då vi vill få en förståelse om informanternas egna subjektiva livsvärld där de får prata fritt anser vi att den semistrukturerade intervjumetoden är mer lämpad för att besvara vårt syfte (Ahrne & Svensson, 2019).

En annan lämplig metod för studien är att genomföra gruppintervjuer, vilket gör att vi hade kunnat öka antalet deltagare och få ett bredare utfall och förståelse för genusfrågor i socialt arbete. Diskussion i grupper riskerar dock att påverkar hur informanten reagerar och svaren genom att det bildas ett slags "gruppsyck" och genom det förmedlas ett enformigt svar som inte är baserat på subjektiv upplevelse utan på vad gruppen säger (Ahrne & Svensson, 2019).

4.4 Urval & genomförande

Studien har genomförts på fyra olika behandlingshem i södra Sverige. Yin (2013) beskriver att en kvalitativ studien enbart kan anses vara relevant för det området och miljö som den omfattar. Studien kan således endast bidra med ett tillförlitligt svar för det området som studie omfattar. Vi har genomfört vår studie på olika HVB i södra Sverige som ansvarar för behandling mot ungdomar. Eftersom vår studie omfattar olika HVB så är vi medvetna om att faktorer som behandlingsmetoder, miljö, personalgrupp och ekonomi påverkar behandlarnas

förutsättningar och detta kan i sin tur påverka studiens resultat där informanternas svar kan skilja sig på grund av detta.

Vi kontaktade den verksamhetsansvarige vid varje HVB och informerade om vår studie och de förmedlade informationen vidare till personal som vid intresse av att delta i forskningen kontaktade oss direkt. Detta för att cheferna inte ska ha någon information om vilka arbetare som deltagit i studien och för att främja informantens anonymitet. Vi skickade därefter ut ett informationsbrev som innehöll olika detaljer som omfattade studien syfte och informanternas rättigheter. Vi är medvetna om att en självselektion kan innebära att studiens informanter väljer att delta på grund av deras intresse för genusfrågor och deras genusmedvetenhet medan resterande har valt att hålla sig undan studien. Vår medvetenhet behöver inte stämma överens med verkligheten men vi är medvetna över att risken finns att enbart genusmedvetna väljer att delta i studien. Vårt urval kan inte svara på hur genus görs i behandlingsarbetet och våra ambitioner med studien är inte att göra en generell kartläggning över genusmedvetenhet på HVB. Fokuset ligger på reflektioner kring olika typer av genusfrågor.

Vi har valt att avgränsa oss till hur nyexaminerade socionomer som erhållit en examen mellan åren 2017-2021 reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna. Studien avgränsas till sex intervjuer, varav tre kvinnor och tre män som är verksamma inom fyra olika HVB i södra Sverige. Vi har valt att presentera vårt resultat gemensamt även om vårt urval är uppdelat jämnt mellan könen. Detta gör vi till följd av att vår studie inte ämnar till att jämföra könen eller deras yttranden utan vi eftersöker deras yttranden och reflektioner oberoende av vilket kön som de väljer att identifiera sig som. Könet har ingen större betydelse i vår studie.

Utbildningen LNU (2022) föreskriver att socionomer har en termins praktik, vilket vi har diskuterat och inte kan bortse från då deras utsagor kan ha influerats av tidigare förvärvade erfarenheter men vi drar slutsatsen om att individen förväntas besitta en förmåga till kritisk genusmedvetenhet vid examen vilket vi inte anser påverkas av tidigare förvärvade erfarenheter innan examen. Oavsett tidigare erfarenheter så ska studenten vid examen besitta en kritisk genusmedvetenhet.

Intervjuplatserna diskuterades med varje informant för att de ska känna sig bekväma under hela intervjuprocessen. Samtliga intervjuer gjordes via zoom och de spelades in med

intervjupersonens samtycke för att underlätta transkriptionen. Informanterna meddelades i förväg genom ett följebrev som innehöll information om intervjun med alla detaljer, samtycke, anonymitet, ljudinspelning, forskningsändamål.

Vi använde oss utav vignetter under intervjuerna som bestod av fiktiva fall som informanterna reflekterade kring. Under vårt arbete med resultatet så märkte vi att vignetterna inte hade en lika bidragande del som vi hoppats på och valde därför att utesluta vignetterna ifrån studiens resultat.

Vi har valt att avgränsa urvalet till sex informanter då detta var minimumkravet för ett uppsatsarbete vid Linnéuniversitetet. Urvalets begränsning grundas även i att vi ska ha en möjlighet att transkribera det insamlade materialet. Ett för högt antal intervjuer skulle riskera vår möjlighet att hinna transkribera all material utifrån ett tidsperspektiv då vi måste förhålla oss inom ett visst antal veckor. Det hade varit önskvärt att genomföra fler intervjuer för att på så sätt få ett bredare resultatet än det som framställs i vår uppsats. Utifrån att vårt resultat endast baseras på sex intervjuer medför det att vårt resultat blir begränsat till ett få antal personers egna upplevelser och situation.

4.5 Intern arbetsfördelning

Arbetsfördelningen under genomförandet av denna studie har varit jämställd. Alla beslut som tagits kring upplägg och genomförande har tagits med konsensus och all text och material har bearbetats tillsammans. Intervjuerna genomfördes tillsammans men vi delade upp arbetsuppgifterna kring intervjuerna där Samuel ansvarade för de kommunikativa delarna i form av att ställa intervjufrågorna medan Luan ansvarade för att skriva ner och anteckna så mycket som möjligt. Varje delavsnitt i denna studie har lästs igenom, omarbetats och godkänts av båda författarna. Anledningen till varför vi valde att skriva och läsa samtliga delar tillsammans är på grund av att vi kan ha olika uppfattningar av samma insamlade empiri, tidigare forskning eller teoretiska utgångspunkter och begrepp och att vi genom att bearbeta texterna och informationen tillsammans minimerar risken till att viktig och betydelsefull information faller utanför studien. På detta sätt kan vi vända och vrida på varje sten. Vi står tillsammans bakom varje skriven punkt i studien och bär ett gemensamt ansvar för studien.

4.6 Etiska reflektioner

Forskning är en bidragande faktor samhällets ständiga utveckling. Forskning handlar inte enbart om att genomföra en studie och sedan publicera detta utan det finns krav som ställs mot forskaren. Samhällets medlemmar är berättigade att ställa krav på forskning och detta benämns som forskningskravet. Forskningskravet innebär att forskningen ska möjliggöra och leda till att kunskaper fördjupas och att metoder som redan används förbättras. Samtidigt som forskningen bedrivs så har samhällets medlemmar rätt till skydd mot oönskad insyn i sina liv. Forskaren har ett ansvar att överväga nyttan som samhället kan dra av studien emot vilka negativa konsekvenser som studien kan bidra med mot dess deltagare (Vetenskapsrådet, 2017). Vi har under denna studiens process fört ett sådant resonemang där vi har kommit fram till följande:

Vi har i denna studie även följt vetenskapsrådets (2017) konfidentialitetskrav där det framkommer att all empiriskt material och underlag som finns till grund för studien ska förvaras på ett sätt som begränsar möjligheterna till att materialet kan hamna i andra händer och användas till annat än denna studies ändamål. Konfidentialitetskravet uppger att materialet ska bevaras med högsta möjliga sekretess som vi har följt till vår fullaste förmåga. Samtliga transkriberingar, intervjuinspelningar och kontaktinformation har förvarats i Luans dator. Inspelelingarna och transkriberingarna har lagrats i en mapp som sparats på datorn och kommer att raderas när arbetet med studien har nått sitt slut.

Informationskravet innebär att informanterna är informerade kring deras del i arbetet och vad deras utsagor kommer att användas till samt vilka kriterier som de förväntas uppfylla för att delta i studien. Informanten ska exempelvis vara medveten om att deltagandet är totalt frivilligt och att denne har möjligheten att dra sig ur studien vid en sådan önskan (Vetenskapsrådet, 2017). Vi har i vårt informationsbrev framfört detaljerna kring intervjun och studien samt vilka rättigheter som informanterna har under forskningsprocessen. Vi har även förtydligat att de vid vilket moment som helst kan välja att dra sig ur studien och att vi inte kommer att inkludera informanternas yttranden utan deras samtycke till detta.

Vetenskapsrådet (2017) redogör vikten för att det empiriska materialet som samlats in under studiens utförande enbart används till studiens syfte och inget annat samt respondentens rätt till total anonymitet. Även kring dessa forskningsetiska principer valt att meddela

informanten om detta i informationsbrevet som skickades inför intervjun. Här framförde vi att de har rätt till total anonymitet där deras namn eller arbetsplats inte kommer att lyftas fram i studien men även att allt som sägs enbart används i studiens syfte och kommer inte föras vidare eller sparas utanför studien.

Vi genomförde en presentation av studiens ändamål i förhand, detta för att minimera risken att informanten skulle känna obehag eller utsatthet vilket kan väckas i frågor om genus kopplat till sin arbetsplats.

För att kunna erbjuda respondenterna anonymitet så används inte deras riktiga namn i studien. Informanternas namn kommer att ersättas med fiktiva namn. De fiktiva namnen är: Stefan, Peter, Kalle, Matilda, Ajshe & Vanessa.

Diskussioner har förts kring hur vi som forskare med vår bakgrund kan påverka informanternas intervjusvar. Vi är två män som genomför studien och vi riktar oss till en målgrupp bestående av behandlingspersonal tillhörande det manliga och kvinnliga könet. Detta kan resultera i en positiv och negativ utkomst. Det positiva är att männen möjligtvis känner att de kan relaterar till oss som män vilket kan göra att det blir en mer avslappnad atmosfär.. Nackdelen kan vara att informanterna anpassar sina svar utifrån samhällets stereotypiska bild av de båda könen. Det finns riktlinjer om genus i behandlingsarbetet och det kan också göra att informanterna vill framstå som mer genusmedvetna och på så sätt utforma deras svar så det går i linje med behandlingshennens riktlinjer och inte verkligheten.

4.7 Validitet och reliabilitet

En viktig del av kvalitativa studier är att kunna fastställa att studien är tillförlitlig. Tillförlitligheten mäts genom validitet och reliabilitet (Bryman, 2018). En faktor som stärker studiens pålitlighet är att den genomgått en ständig granskning under forskningsprocessen där handledare kritiserat valda metoder och resonemang.

Bryman (2018) uppger att reliabilitet samt validitet går att mäta i form av huruvida forskningen går att replikera och om undersökningar som genomförs på liknande sätt resulterar i samma eller liknande resultat. Vår studie är bunden till respondenterna vars

utsagor baseras på nuvarande miljö och omgivning vilket innebär svårigheter för andra forskare att replikera då samhället, miljön och omgivningen förändras med tiden.

Som forskare förstår vi att vår egna förförståelse som vi förvärvat genom tidigare forskning och praktiska erfarenheter kan komma att påverka studien och resultatet. Våra subjektiva tankar och ideer är också något som vi har i åtanke i samband med studien och något som vi heller inte helt kan utesluta från att det kan ha påverkat studien. Vi är också två män som gjort studien och utifrån vårt biologiska kön och vår uppfostran påverkar det självklart också hur vi formar studien och tolkar resultatet. Genom att vi som forskare är medvetna kring hur studien kan ha påverkats av våra egna subjektiva värderingar kunde vi också förhålla oss gentemot dessa värderingar och ha dem i åtanke i samband med studiens genomförande. För att då hantera ovanstående utmaningar som forskare så har vi haft ständiga dialoger med oss själva och handledare genomgående under hela processen. Vi kan dock inte utesluta att vår studie har påverkats av ovanstående faktorer men genom ett reflexivt förhållningssätt så kan vi bemöta våra egna värderingar på ett mer neutralt sätt. Detta förhållningssätt förstärker vår möjlighet att genomföra en studie som går i linje med Brymans (2018) förklaring av en värderings- och fördomsfri forskningsprocess.

Öppenhet och pålitlighet är en pelare för den kvalitativa forskningen. Genom att forskaren säkerställer en fullständig och tillgänglig redogörelse av studiens alla faser medför det att läsaren också kan ifrågasätta studien och det resultatet som redovisats. Likaså kan andra studier ta fart från det resultatet som vi presenterat (Bryman, 2018). För att nå upp till en öppen och pålitlig studie så har vi genomgående under hela studien förklarat och varit kritiska till våra val av metoder och resonemang. Vi har försökt uppnå transparens genom att redogöra och förklara samtliga genomförda steg vilket framgår under våra delavsnitt där vi försökt vara öppna och tydliga med vårt tillvägagångssätt kring hur tematiseringen genomfördes och hur vi tolkar empirin som slutligen blir det resultat vi presenterar. Genom att således redogöra forskningsprocessens delar försöker vi uppnå pålitlighet och framföra att forskningen har genomförts i god tro.

5 Resultat

Under detta avsnitt redovisar vi vårt insamlade material. Under arbetet med empirin så har vi använt oss av en kvalitativ innehållsanalys. Vi har gått igenom sex intervjuer varav tre män

och tre kvinnor och utifrån deras svar valt ut de yttranden som har störst relevans för att besvara studiens syfte. Samtliga informanter är nyexaminerade socionomer som tagit socionomexamen mellan åren 2017-2021.

Materialet kommer att presenteras utifrån två frågeställningar, *vilka strategier kopplade till genus använder nyexaminerade socionomer i sitt behandlingsarbete med ungdomar inom HVB?* samt *Vilka svårigheter ser nyexaminerade socionomer i sitt arbete inom HVB utifrån ett genusperspektiv?* Informanterna kommer att benämnas med fiktiva namn under resultatets redovisning. Resultaten består av utdrag från våra intervjuer med Kalle, Stefan, Peter, Matilda, Ajshe & Vanessa.

5.1 Vilka strategier kopplade till genus använder nyexaminerade socionomer i sitt behandlingsarbete med ungdomar inom HVB?

Genom våra intervjuer tolkar vi det som att informanterna försöker att hantera konflikter individuellt oberoende av kön men att stereotypiska föreställningar kring pojkar och flickor gör att hanteringen skiljer sig. I konfliktsituationer beskriver informanterna att de utgår från ett grundläggande tänk utifrån verksamhetens allmänna bestämmelser där fokuset ligger på att hantera konflikter via samtal. En av våra informanter beskriver vad vi tolkar som att det är viktigt att utgå från individens behov:

“Jag utgår ifrån vad det finns för behov, vem ungdomen är och hur situationen går att hantera bäst utifrån individen och problematiken. Jag tror att om jag bemöter en pojke på ett utmanande sätt bidrar det till en upptrappning av det oönskade beteendet. Det handlar om att hjälpa pojken att sätta ord på sina känslor i stället för att utmana dem.” - Stefan

Ovanstående reflektion tolkar vi som att informanten försöker att hantera ungdomarna genom samtal och att känna in situationen snarare än utgå från ett regelstyrt och auktoritärt förhållningssätt som tidigare forskning talar för. Pettersson (2021) redogör att män i personalstyrkan bidrar till en hårdare atmosfär på behandlingshemmet utifrån att männen har ett mer utmanande sätt att arbeta på då de är mer auktoritära i sitt ledarskap. Ovanstående reflektioner kan utifrån Hirdmans (2007) redogörelse av begreppet norm förstås som att

informanterna är medvetna om konsekvenserna av att jobba utifrån en könsblindhet. En annan informant beskriver hur han hanterar olika typer av konfliktsituationer:

“Jag tror att vårt sätt att hantera konflikterna på leder till att det eskalerar mer än vad som behövs. I konflikter är det viktigt att utgå från ett empatiskt och lugnt förhållningssätt för att inte situationen ska trappas upp.” - Kalle

Ovanstående reflektioner kan utifrån Kullberg et al (2012) förstås som att informanterna är medvetna om de stereotypiska föreställningar som vanligtvis innebär att personalen bemöter konflikter med pojkar på ett mer regelstyrt förhållningssätt men att informanterna genom sin medvetenhet minimerar riskerna med att låta normer styra hur vi ska bete oss och sätta ribban för hur män och kvinnor ska bete sig.

Å andra sidan kan vi se att ett flertal informanter påverkas av samhällets genusföreställningar då de beskriver att i konflikter som involverar pojkar så tillkallas män då fokus läggs på säkerhet och att detta är något som männen anses ansvara över. Informanterna beskriver vidare att konflikter som involverar flickor istället präglas av ett mer empatiskt och lugnt förhållningssätt. Ovanstående utsagor skulle kunna förstås utifrån Hirdmans (2007) redogörelse av begreppet genuskontrakt som tillskriver män och kvinnor olika egenskaper. Genuskontraktet kan således medföra att det naturliga valet utan en kritisk genusmedvetenhet medför att män endast anses vara användbara i konfliktsituationer, något som även tidigare forskning talar för där Trulsson (2016) redogör att män anses vara användbara i situationer av konflikter och våld eller andra situationer som involverar fysisk styrka.

Vidare kommer vi in i aspekter som medvetenhet inom behandlingsarbetet. Tidigare forskning talar för att behandlingsarbetet med ungdomarna effektiviseras av att socialarbetaren utgår från ett reflexivt förhållningssätt och är uppmärksam på förutfattade meningar kring kön och genus (Williams & Prior, 2015). Våra informanter beskriver att de försöker bemöta ungdomarna utifrån deras behov och inte baserat på samhällets bilder och uppfattningar av könen. Några av informanterna beskriver att de försöker att arbeta genusmedvetet så att dem inte särskiljer ungdomarna utifrån kön genom att utgå från ett neutralt förhållningssätt.

“Vi har haft en pojke som identifierat sig som flicka. Jag frågade hur hen vill bli tilltalad och förmedlade vidare detta till personalgruppen. Genom att vi är genusmedvetna och bemöter situationen neutralt så uppmärksammas individen och inte könet.” - Matilda

“Vi har tex ridning på vårt boende som traditionellt sett är en kvinnlig aktivitet, det är ju fortfarande lite så att hästar kopplas till tjejer. Detta gör vi ingen stor sak utav utan vi erbjuder pojkar ridning precis som vi erbjuder flickor ridning.” - Stefan

Ovanstående reflektioner tolkar vi som att informanterna är medvetna om samhällets rådande normer kring könen och att de kontinuerligt försöker att motarbeta detta genom att använda sig av strategier som att bemöta ungdomarna neutralt och utforma behandlingen utifrån behov. Vidare tolkar vi det som att informanterna försöker att erbjuda alla typer av aktiviteter till ungdomarna som kan anses gå emot normer och stereotypiska föreställningar. Vi tolkar informanternas svar som att de försöker att arbeta utifrån ett reflexivt och medvetet förhållningssätt som enligt Williams & Prior (2015) kan leda till att behandlingsarbetet effektiviseras då behandlingen anpassas och utförs utifrån individens behov. Ett liknande resonemang finner vi även i Kullberg et al (2012) redogörelse av begreppet stereotypiska föreställningar där författarna menar att individens egenskaper och behov kan riskera att minimeras eller fullständigt ignoreras om behandlingspersonalen inte är medveten om de generaliserande föreställningarna.

Å andra sidan kan vi se att ett flertal informanter påverkas av samhällets genusföreställningar och de normer som påverkar hur vi beter oss utifrån vårt kön. En av informanterna beskriver vidare hur hon förhåller sig till pojkar respektive flickor i arbetet:

“Jag skulle säga att jag mot pojkarna arbetar lite mer disciplinerande där jag överlag är lite hårdare vid tex regelöverträdelse, då höjer jag rösten och pratar med en tydligare ton medan med tjejerna tar jag det ändå lite lugnare skulle jag tro. Det är ju så tjejerna hanteras i samhället. Just varför jag agerar på det sättet vet jag faktiskt inte, det var ju på detta sätt som jag och mina syskon “läxades upp” av mina föräldrar när vi inte skötte oss hemma.” - Ajshe

Vi tolkar ovanstående reflektionen som att samhällets genusföreställningar påverkar behandlingsarbetet där informanten ovan redogör att hennes förhållningssätt i behandlingsarbetet med ungdomarna på HVB påverkas av hur hon och hennes syskon uppfostrades samt hur könen bemöts och hanteras i det vardagliga livet. Informantens resonemang går att förklaras både utifrån Hirdmans (2007) redogörelse av begreppet normer men även genom Kullberg et al (2012) redogörelse av begreppet stereotypiska föreställningar där informanten väljer att förhålla sig till ungdomen utifrån samhällets uppfattning om hur ett kön ska bemötas i olika situationer. Vidare kan det förstås genom att informanten har ett förhållningssätt mot ungdomarna utifrån sin egna bild av hur könet ska bemötas som baseras av förvärvade erfarenheter.

Informanterna i vår studie beskriver att ungdomarna bär med sig traditionella uppfattningar om könen vilket kan försvåra behandlingsarbetet med ungdomarna utifrån att de vänder sig till personalen utifrån generaliserade uppfattningar av att män och kvinnor utför olika arbetsuppgifter. Informanterna beskriver att de anser att det är viktigt att bevisa motsatsen och förmedla en annan bild som att män kan engagera sig känslomässigt i arbetet och att de inte endast är kvinnor som kan visa förståelse och empati. En utav våra informanterna beskriver det på följande sätt:

“Jag tror det är viktigt för mig att bevisa motsatsen och visa en annan bild av männen genom att engagera mig känslomässigt så att ungdomarna inte faller in i dessa könsroller. En man kan vara lika kärleksfull som en kvinna, och en kvinna kan vara lika bestämmande som en man.” - Peter

Av tidigare studier som gjorts av Fahlgren (2013) framgår det att män inte har några problem med att använda affektiva och omtänksamma egenskaper på jobbet men att de blir begränsade utifrån samhällets bild av mannen. Att ungdomarna bär med sig en traditionell bild av könen kan förstås utifrån Butlers (2004) redogörelse av begreppet performativitet som beskriver att kön och genus är något som är socialt konstruerat. Författaren menar vidare att bilden av mannen och kvinnan görs i samspel med omgivningen och genom upprepade handlingar och kommentarer bidrar det till att en färdig bild görs av en man och kvinna redan innan möten blir till. Vår informant i detta

avseende försöker att använda sig av strategier som att engagera sig känslomässigt i behandlingsarbete med ungdomarna. Detta förhållningssätt går emot vad den tidigare forskning talar för som istället beskriver att män väljer att inte engagera sig känslomässigt i arbetet (Pettersson 2021).

Andra strategier som våra informanter beskriver som de använder i arbetet med flickor på boendet som har erfarenheter av våldsamma män kan vara att engagera sig i samtal och försöka använda strategier som att vara lyhörd och visa empati. Informanterna beskriver att män har en uppförande i arbetet med våldsutsatta flickor.

5.2 Vilka svårigheter ser nyexaminerade socionomer i sitt arbete inom HVB utifrån ett genusperspektiv?

Våra informanter visar vad vi tolkar som en hög grad medvetenhet kring hur normer och stereotyper kan påverka deras arbete men det behöver inte betyda att behandlingshemmen som verksamhet är medvetna om dessa begränsningar. Ett flertal informanter poängterar att ungdomarna bär med sig stereotypiska uppfattningar kring könen vilket leder till att behandlingspersonalen blir begränsade i sitt arbete. Informanterna beskriver att de försöker att utföra ett effektivt behandlingsarbete och sätta sig in i ungdomarnas livsvärld men uttrycker att arbetet försvåras utifrån ungdomarnas tidigare erfarenheter. En utav våra informanter beskriver enligt följande hur han upplever att han begränsas i sitt arbete utifrån ungdomens tidigare förvärvade livserfarenheter:

“Ett problem är att ungdomarna själva har en redan färdig syn på hur på hur män och kvinnor är. Det känns ibland som att jag blir begränsad till en del av det sociala arbetet och att ungdomarna själva delar upp vad som anses är kvinnligt och manligt och vänder sig till personal utifrån vilket behov de har.” - Kalle

Vi finner ett liknande resonemang hos en utav våra andra informanter som väljer att på följande sätt beskriva hur han begränsas i sitt behandlingsarbete utifrån ungdomens uppfattning av könet:

“Om det är så att en flicka kommer från en bakgrund där hon blivit sexuellt utnyttjad så kan det vara känsligt att angripa det som man utifrån att hon kan

bära en bild av att alla män våldtar. Det är ju något som håller mig tillbaka i mitt arbete.” - Peter

Informanternas ovanstående reflektioner kan med hjälp av Kullberg et als (2012) begrepp stereotypiska föreställningar förstås som ungdomarna besitter förutfattade meningar kring ett kön. Informanterna uttrycker i likhet med Kullberg et al (2012) att en sådan generalisering bidrar till att individens egenskaper och förmågor begränsas till den uppfattning som ungdomen har kring könet vilket i sin tur leder till att behandlingspersonalens möjlighet att genomföra ett effektivt behandlingsarbetet minimeras.

Vi ser också liknande svårigheter som beskrevs av våra informanter i studien Eidevald, Bergström och Broström (2018) som talar för att män helst undviker att arbeta med unga flickor eftersom de inte vill riskera att bli anklagade för sexuella närmanden vilket en av våra informanter beskriver enligt följande:

“...Jag känner att jag begränsas i mitt arbete mot tjejerna. Det finns en rädsla för att bli beskylld för sexuella närmanden....” - Stefan

Vidare beskriver informanterna i vår studie att de försöker undvika arbetsuppgifter där arbetet genomförs enskilt med flickorna och istället överförde dessa uppgifter till kvinnorna. Detta kan vi också se i Jewkes, Flood & Lang (2015) studier som påvisar att beteenden och egenskaper överförs mellan könen. Å andra sidan beskriver ett flertal informanter att de försöker att närma sig flickorna i behandlingsarbetet men att flickorna har en försvarsmur som bygger på negativa erfarenheter av män vilket försvårar deras behandlingsarbete. Trots en genusmedvetenhet så anser de sig begränsas utifrån samhället och ungdomarnas föreställningar kring könen. Utifrån informanternas beskrivningar tolkar vi det som att behandlingsarbetet påverkas/begränsas utifrån samhällets stereotypiska bilder av könen då ex. kontaktpersoner tillskrivs utifrån kön, där kvinnor anses vara mer lämpliga till att hjälpa flickorna med arbetsuppgifter som urinprov och andra omvårdnadsuppgifter. Ett sådant resonemang sker inte då det kommer till valet av kontaktpersoner för pojkarna. En utav våra informanter beskriver det på följande sätt:

“Vi försöker att arbeta utifrån en genusmedvetenhet som vi ex fått genom utbildningen men att vårt omedvetna präglas av det tankesätt som finns i vårt vardagliga samhälle. Jag tror att ens tidigare erfarenheter påverkar än mer än

vad man tror och många snabba lösningar görs utifrån situationer som du mött tidigare.” - Ajshe

En liknande reflektion finner vi även hos en annan informant som beskriver det på följande sätt:

“Jag tror att vi väljer att ge ungdomen en manlig och en kvinnlig fadder för att vi vill återspegla hur samhället ser ut. Det är ju bra på sätt och vis men samtidigt så tror jag att det bidrar till att vi separerar könen utifrån olika egenskaper som exempelvis att kvinnor utför ett bättre emotionellt arbete än män. - Peter

Av ovanstående reflektioner tolkar vi det som att samhällets normer finns lagrade i det omedvetna och att det är svårt att inte influeras av dessa i ett arbete med ungdomar trots en kritisk genusmedvetenhet, då exempelvis kontaktmannaskap knyts till kön utifrån generaliserade egenskaper av män och kvinnor. Informanternas reflektioner visar en vilja att motarbeta normer som samhället producerar men beskriver svårigheter att genomföra det i praktiken. Trots den genusmedvetenhet som ett flertal informanter beskriver leder det ändå till svårigheter i arbetet, en utav våra informanter beskriver det på följande sätt:

“Trots att jag har blivit mer genusmedveten tack vare min utbildning så påverkas jag ändå indirekt av de könsroller som finns i samhället. Trots att vi försöker arbeta bort det så finns det där hela tiden. Jag tror att det i grund och botten kommer från att vi är uppväxta med dessa tankar och förväntningar och att de finns lagrade i vårt omedvetna.” - Matilda

Detta illustrerar även Hirdman (2007) i sin förklaring av begreppet normer. Hon menar att det är svårt att motarbeta normer som fenomen eftersom normer knyts till majoriteten av invånarna i samhället där invånarna med normbrytande beteende eller tankesätt förblir en minoritet i samhället.

En annan svårigheter och ett mönster som vi kan se i ett flertal intervjuer med våra informanter är aspekter som kan kopplas till att män och kvinnor utgår från ett kompletterande synsätt gentemot varandras egenskaper. Tidigare forskning talar för att genusskapande processer sker inom behandlingsarbetet med ungdomar som påvisar att män

och kvinnor kompletterar varandra med olika egenskaper som därmed särskiljer könen som grupp vilket kan medföra att behandlingsarbetet anpassas utifrån vilket kön en tillhör (Fahlgren, 2013). En av våra informanter beskriver ovanstående resonemang enligt följande:

“Män utför oftast lite mer fysiska aktiviteter och kvinnorna står för lugnare aktiviteter med större fokus på omsorgsarbetet. Vi har en kompletterande syn på varandra. Jag tror att vi själva anser att detta är ett arbetsområde som passar oss naturligt. Där skulle jag väl säga att vi indirekt förmedlar till ungdomarna att män står för fysik och kvinnor för omvårdnad. - Kalle

Likt ovanstående yttrande så väljer en annan informant att beskriva det på följande sätt:

“Vi försöker att utse en man och en kvinna som kontaktperson till varje ungdom. Detta för att vi kompletterar varandra och kan uppfylla olika behov. Jag kan känna att vi som man och kvinna har olika roller i arbetet. En man kan bidra med något som jag som kvinna inte kan och jag tror därför att ungdomarna behöver både och.” - Matilda

Ovanstående citat handlar om hur män och kvinnor kompletterar varandra utifrån generaliserade egenskaper om könen i behandlingsarbetet. Mannen får således en roll utifrån givna tankar om vad männen ska ägna sin tid åt samtidigt som kvinnan tillskrivs andra roller. Utifrån Hirdmans (2007) teorier skulle ovanstående citat kunna förstås med hjälp av begreppet genussystem som syftar på hur “samhällets oskrivna spelregler” påverkar och särskiljer könen. Tidigare forskning talar för att ett tankesätt om att män och kvinnor kompletterar varandra utifrån olika särdrag bidrar till att genus görs inom behandlingsarbetet (Fahlgren 2013). Genom att HVB är en sluten miljö där personalen blir förebilder för ungdomarna så kan ett sådant tankesätt enligt Kullberg et al (2012) projiceras vidare till ungdomarna vilket enligt Hirdman (2007) kan förstås som att särskiljandet och den kompletterande synen på könen reproduceras inom behandlingsarbetet med ungdomarna.

Ungdomarna bor inte på ett HVB under hela livet och utifrån informanternas svar tolkar vi det som att det är viktigt att förbereda ungdomarna på livet utanför ett HVB. En utav våra informanter beskriver det på följande sätt:

“Män och kvinnor är olika och om vi tittar på hur det ser ut i samhället så bidrar män och kvinnor med olika saker, ett HVB ska inte visa några andra sidor utan det ska skildra hur det ser ut i samhället, målet är att ungdomarna kommer ut i “verkligheten” så fort som möjligt. Det är svårt att förbereda dem för något som inte finns.” - Kalle

Hirdman (2007) redogör att det blir en svårighet att motarbeta samhällets normer eftersom att normerna kan ses som osynliga regler för ett samhälle där de avvikande individerna blir en minoritet i samhället. Utifrån detta så kan ovanstående citat förstås som att behandlingspersonalen inom HVB behöver förhålla sig till vissa av samhällets normer för att behandlingsarbetet ska effektiviseras och uppnå sina mål. Att olika normer och uppfattningar av könen kan påverka bilden av ungdomarna beskriver en annan informant enligt citatet nedan:

“... jag tror att det finns pojkar som vill sitta inne och pyssla men det är inte vad normen säger om hur pojkar ska bete sig, de ska ut och stängas och fåktas tjejerna ska däremot vara inne och lugnare ...” - Ajshe

Ovanstående citat kan förstås utifrån Hirdmans (2007) beskrivning av att kön och genus är socialt konstruerat vilket innebär att de skapas i samspel med andra människor. Ovanstående reflektion kan vidare tolkas som att olika uppfattningar och normer ställs på könen. Från tidig ålder påverkas unga pojkar och flickor av normer och idéer om hur de ska klä sig, bete sig och uttrycka sig. Genom åren har dessa föreställningar om kön genererat ett genuskontrakt som vi stärker varje gång vi beter oss som förväntat utifrån vilket kön vi har. Kiboro, Gakuru, Misaro & Mwangi (2014) talar i sin forskning för att genus är socialt konstruerat och att det reproduceras och förs vidare genom sociala interaktioner mellan individerna i samhället och att det därför försvårar förutsättningarna till att hålla behandlingsarbetet fri från generaliserade genusföreställningar eftersom att behandlingsarbetet består till mestadels av sociala interaktioner. Två av våra informanter beskriver på följande sätt hur behandlingsarbetet skiljer sig beroende på vilka förväntningar som ställs på könen:

“Jag är mer uppmärksam kring tjejerna vad gäller städning och hålla iordning på rummet, dammsuga, städa i köket och andra praktiska vardagssysslor.

Anledningen till varför jag är mer uppmärksam kring tjejerna är för att min mamma tog hand om hemmet när jag var yngre och ansvarade för omsorgen i hemmet” - Matilda

“... det finns en tydlig bild kring hur en kille och tjej ska vara och jag tror överlag att insatserna och bemötandet präglas av vilket kön ungdomen har. Det kanske är så att pojkar traditionellt ses som mer aktiva än tjejer ...” - Vanessa

Ovanstående citat kan utifrån Kullberg et als (2012) redogörelse av det pedagogiska perspektivet förstås som att HVB står inför utmaningar att etablera ett kritiskt förhållningssätt då det ständigt influeras av samhällets genusföreställningar. Författaren menar att det är viktigt att utgå från ett pedagogiskt perspektiv i arbetet för att på så sätt synliggöra olika typer av osynliga maktstrukturer. Utan ett pedagogiskt genusperspektiv kan det medföra att socialarbetare tillskriver kvinnliga klienter vissa behov och män andra vilket kan medföra att behandlingen utgår från generella tankar och ideer som kan antingen missgynna eller premiera ett kön. Våra informanter beskriver att de är mer uppmärksamma kring flickorna vad gäller olika typer av praktiska vardagssysslor, dessa tankar och ideer bygger på ett synsätt som kan kopplas till samhällets genusföreställningar och en reproducering av ett könskontrakt som Hirdman (2007) beskriver då en av informanterna beskriver att hennes mor tog ansvaret för hemmet när hon var liten och detta tankesätt för hon över i behandlingsarbetet med flickorna. Kullberg et als (2012) förklaring av det pedagogiska genusperspektivet kan i detta avseende förstås som att socialarbetaren faller in i givna tankar och roller om könen där kritiska reflektioner inte genomförs i praktiken utan insatser sker utifrån generaliserade bilder som låser könen till olika roller.

6 Diskussion

Syftet med denna studie har varit att bidra till en ökad förståelse för hur nyexaminerade socionomer reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna. Under detta avsnitt kommer vi att presentera vår diskussion baserat på den sammanställda empirin som vi presenterat i uppsatsens tidigare avsnitt. Genom att vi har analyserat ovanstående resultatdel kan vi föra en diskussion kring nämnda strategier och svårigheter.

6.1 Diskussion

6.1.1 Hur kan dessa strategier och svårigheter förstås i relation till skapandet av genus inom behandlingsarbetet på HVB?

Socionomutbildningen ska bidra till att studenten blir genusmedveten i sin roll inom behandlingsarbetet och resterande delar av det sociala arbetet. Vår studie talar för att informanterna är genusmedvetna i behandlingsarbetet men att samhällets normer och genusföreställningar påverkar behandlingsarbetet med ungdomarna. Om behandlingspersonalen utgår från kontraktet mellan könen som Hirdman (2007) beskriver gör det att insatserna utgår från generaliserade uppfattningar kring kön vilket medför att individen diskrimineras. Om pojkar endast uppfostras till att bli stora, starka karlar och inte emotionellt drivna skulle det kunna bidra till att den stereotypiska manliga identiteten förstärks utifrån tanken att "riktiga män pratar inte om känslor". Flickor som å andra sidan blir uppfostrade till att ta hand om hemmet kan också bidra till en hierarki och maktdominans som Hirdman (2007) beskriver genom begreppet genussystem där män ses som normen och kvinnor det avvikande som kommer till uttryck i olika handlingar och egenskaper som knyts till kön.

Den tidigare forskningen som har varit till grund för denna studie talar för att genus görs inom det sociala arbetet. Utifrån vår studie tolkar vi det som att det förekommer svårigheter att motarbeta den påverkan genus har på behandlingsarbetet då informanternas reflektioner beskriver att det ligger i människans omedvetna och att ens handlingar eller tankesätt är influerat av genusföreställningar förvärvat sedan tidigare. Trots att informanterna kan anses besitta en genusmedvetenhet blir de också påverkade och begränsade av ungdomarnas genusföreställningar. Ungdomarna kopplar personalen till vissa arbetsuppgifter och vänder sig till personalen utifrån kategoriseringen av vad de tolkar som "manligt" och "kvinnligt". Vår studie talar för att genus inte görs i behandlingsarbetet i lika stor utsträckning som den tidigare forskningen kan anses framhålla. Våra informanter beskriver att de är genusmedvetna och reflekterar kring deras handlingar för att utföra ett behandlingsarbete med ungdomens behov i centrum och inte könet. Samhället förändras ständigt och det sociala arbetet ser inte likadant ut som förr i tiden, detta skulle kunna vara en anledning till varför våra informanter möjligtvis framstår som genusmedvetna. En annan faktor som kan ha påverkat vårt resultat är

att våra informanter är nyexaminerade socionomer med en utbildningen som strävar efter att skicka ut reflekterande och genusmedvetna socialarbetare. Vårt resultat skulle kunna tolkas som att en högre utbildning bland behandlingspersonal kan medföra att de är mer genusmedvetna om deras förhållningssätt gentemot genus. Dock kan vi inte utesluta att andra faktorer kan påverka deras intresse för genus, tex bakgrund, etnicitet, kultur och en annan anledning som vi inte svarar på är varför de sökte in till utbildningen, det kanske har att göra med att de redan är intresserad av genusfrågor? Den tidigare forskningen som vår studie utgår ifrån är ungefär 10 år äldre som också kan vara en anledning till varför det sociala arbetet ser ut som det gör, samhället och det synsätt vi människor har på varandra som män och kvinnor förändras konstant.

En annan om inte den mest komplexa utmaningen socialt arbete har i arbetet med ungdomarna som vi ser utifrån vår studie är att ungdomarna som flyttar in på HVB redan har påverkats av samhällets bild av könen. Detta kan anses medföra svårigheter där behandlingspersonalen ständigt behöver ta till olika strategier för att bemöta samhällets stereotypiska bilder av könen. Det går inte att dra en slutsats att genus görs utifrån behandlingspersonalens arbete, problemet anser vi ligger djupare än på en individnivå. Vi tolkar det snarare som att problemet ligger på en strukturell nivå utifrån att samhället som vi lever i påverkar hur människobehandlande organisationer fungerar. Med tanke på att det sociala arbetet utgår från sociala interaktioner där människor ständigt samspekar med varandra i olika miljöer behöver vi hastigt kategorisera vår omgivning för att hantera alla de sinnesintryck vi står inför. En snabb lösning blir således att kategorisera män och kvinnor utifrån tidigare erfarenheter som i ett behandlingsarbete kan resultera i att personalen får jobba i motvind mot de genusföreställningar som finns i ett samhälle och som ungdomarna bär med sig. Utifrån ovanstående resonemang talar vår studie för att en bidragande faktor till att genus görs i behandlingsarbetet med ungdomar på HVB är att ungdomarna själva bär på färdiga uppfattningar som kategoriserar könen.

Det sociala arbetet ställer krav på att behandlingsarbetet med ungdomar ska utföras med individen i centrum och att behandlingen på något sätt inte ska påverkas eller formas utifrån genusföreställningar. Vi hoppas att vår studie bidrar till en ökad förståelse för hur nyexaminerade socionomer reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna. Informanterna uttrycker att de genomför insatser utifrån individens unika behov, men hur lätt är det egentligen? Ungdomarna bär med sig

samhällets normer som kan anses skapa svårigheter för behandlingspersonal inom HVB. Det individuella valet och de intressen ungdomen har färgas utifrån ett könsperspektiv vilket innebär att det inte är någon lätt match även om personalen som vi intervjuat visar sig vara genusmedvetna. Ungdomarna vänder sig till könen utifrån en förutfattad bild som de bär med sig in i HVB, männen i personalstyrkan blir knutna till vissa arbetsuppgifter som kan vara svåra att arbeta bort då normer och stereotyper färgar och påverkar män och kvinnor i högsta grad. Vår studie talar också för att en del informanter anser att det är viktigt att förmedla en bild av hur det ser ut i samhället för att behandlingsarbetet ska ses som effektivt och menar att en kvinna och man har olika uppgifter och egenskaper.

I framtiden hade det varit intressant att studera om behandlingspersonal som inte besitter en socionomexamen har liknande reflektioner kring att genus görs inom behandlingsarbetet eller om det förekommer olikheter. Det hade även varit intressant att forska djupare kring hur genus görs inom behandlingsarbete med ungdomar som inte identifierar sig med något kön. Är det enklare att genomföra ett arbete med ungdomar som uttrycker tillhörighet till annat kön än man och kvinna? Försvårar det behandlingsarbetet? En fråga som vi har fört interna diskussioner kring under hela studien är hur vi som två män kan ha påverkat studien. Hade resultatet blivit annorlunda om det i stället fanns med en kvinna som forskare eller om studien endast utgjordes av kvinnor? Detta är något som framtida studier kan ta avstamp ifrån.

7 Källhänvisning

Ahrne, G & Svensson, P. (2019). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2 Uppl. Stockholm: Liber AB

Biszczanik, K. Gruber, S. (2021). Att arbeta i tvångsvårdens säkra rum – emotioner och säkerhet på särskilda ungdomshem i Sverige. *Norwegian Journal of Sociology*. 5(1). ss. 52-64. <https://www.idunn.no/doi/pdf/10.18261/issn.2535-2512-2021-01-05>

Bryman, Alan. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (3 uppl). Stockholm: Liber

Butler, J. (2004). *Undoing Gender*. 1 Uppl. Förlag: Routledge

D.J Williams. Emily, E Prior. (2015). Contemporary Polyamory: A call for awareness and sensitivity in Social Work. *Journal of Social Work*. 60(3).

https://www.researchgate.net/publication/275724609_Contemporary_Polyamory_A_Call_for_Awareness_and_Sensitivity_in_Social_Work

Eidevald, C. Bergström, H. Broström Westberg, A. (2018). Maneuvering suspicions of being a potential pedophile: experiences of male ECEC-workers in Sweden. *European Early Childhood Education Research Journal*. 26(3).

<https://doi.org/10.1080/1350293X.2018.1463907>

Fahlgren, S. (2013) The Paradox of a Gender- Balanced Workforce: The Discursive Construction of Gender Among Swedish Social Workers. *Journal of Women and social Work*. 28(1). ss. 19-31. <https://journals-sagepub-com.proxy.lnu.se/doi/pdf/10.1177/0886109912475162>

Gruber, S. (2013) *Konstruktioner av etnicitet och kön på SiS särskilda ungdomshem*. Statens Institutionsstyrelse. <http://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:1641859/FULLTEXT01.pdf?fbclid=IwAR1vK6bb2Zj9XrIwoUKxH-m3k6Wuf5v0g-pqFS2DvAQz6th2IGEE0SBzxVs>

Hertz, M. (2022). *Kritiskt socialt arbete*. Uppl: 2. Malmö: Liber AB

Hirdman, Y. (2007). *Genus: Om det stabilas föränderliga form*. Uppl: 2:3. Malmö: Liber AB

Jewkes, R. Flood, M. Lang, J. (2015). From work with men and boys to changes of social norms and reduction of inequities in gender relations: a conceptual shift in prevention of violence against women and girls. *Lancet Journal*. 385(997). ss. 1580 - 1589.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/2546757>

Kiboro Nkonge, Christopher. Gakuru, N Octavian. Misaro, Josephine. Wakabi, Samson. (2014). Role of social work in minimizing sexual and gender inequalities. *Research on Humanities and Social Sciences*. Vol. 4. No 14.

<https://www.iiste.org/Journals/index.php/RHSS/article/view/14325/14633>

Kullberg, Christian. Herz, Marcus. Fäldt, Johannes. Wallroth, Weronika. Skillmark, Mikael. (2012). *Genus i socialt arbete*. Malmö: Liber AB

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Linnéuniversitetet. (2022). *Utbildningsplan för Socionomprogrammet*.

<https://kursplan.lnu.se/utbildningsplaner/utbildningsplan-VGSOP-9.pdf> (2022-03-02)

Mattsson, T. (2010). Kön och genus: I samhället och i det sociala arbetet. *Working paper-serien*; Vol. 2010, Nr. 3). Socialhögskolan, Lunds universitet.

https://portal.research.lu.se/portal/files/86074292/wp2010_3.pdf

Pettersson, T. (2021). *Att uppleva, motverka och hantera konflikter inom tvångsvård och arbetet med Trygghetsplaner*. Statens Institutionsstyrelse. <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1626083/FULLTEXT01.pdf?fbclid=IwAR0llnHrz5vmxSDqvve3iHKSnGa9m7VmPi0nYHZlswTX5xm9pZ3TOS5c2M>

Statens Institutionsstyrelsen. (2021). *Vård av unga - LVU*. <https://www.stat-inst.se/var-verksamhet/vard-av-unga/> (2022-03-10)

Socialstyrelsen. (2021). Barn och unga i samhällets vård. Dir. 2021:84

https://www.regeringen.se/4a820f/contentassets/13db091c4d56438b84ec1529f19a60af/dir2021_84.pdf

Socialstyrelsen. (2021). *Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2020*. Art.nr: 2021-8-7516.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2021-8-7516.pdf>

Socialstyrelsen. (2018). *Kompetens för arbetet på hvb med barn och unga*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-6-20.pdf> (2022-03-15)

Trulsson, Karin. (2016). Kvinnoidentitet och missbruksbehandling. *Socialvetenskaplig tidskrift*. 7(1-2). <https://doi.org/10.3384/SVT.2000.7.1-2.2823>

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningsed*. Stockholm. ISBN 978-91-7307-352-3. (PDF)

Yin, R. (2017) *Kvalitativ forskning från start till mål*. 1. uppl., Lund: Studentlitteratur

8 Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Syftet med denna studie är att bidra till en ökad förståelse för hur nyexaminerade socionomer reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna.

För att svara på detta utgår studien från följande frågor:

- Vilka strategier kopplade till genus använder nyexaminerade socionomer i sitt behandlingsarbete med ungdomar inom HVB?
- Vilka svårigheter ser nyexaminerade socionomer i sitt arbete inom HVB utifrån ett genusperspektiv?
- Hur kan dessa strategier och svårigheter förstås i relation till skapandet av genus inom behandlingsarbetet på HVB?

Intervjufrågor

1. Jämställdhet är ett mål i den här typen av verksamheter samtidigt är det så att ungdomarna har ganska traditionella kill och tjej roller. Hur hanterar ni detta på ert hvb?
2. Det är vanligt att ungdomarna som är placerade på hvb har emotionella problem. Hur känner du kring dina emotionella arbetsuppgifter, samtal med ungdomarna osv? Har ni bestämmelser inom personalen kring vilka som hanterar samtalen? Varför tror du att det är så?
3. Ingår kontaktperson som arbetsuppgift i ert arbete? Hur går tankarna när ni utser en kontaktperson för en ungdom? Varför resonerar ni så? Vad tänker du om detta?
4. På vilket sätt behandlar du flickor och killar på olika sätt? Varför/varför inte?
5. HVB är en komplex miljö där det uppstår en del konflikter. Hur hanterar ni pojkar och flickor i konfliktsituationer? Varför/varför inte?
6. Arbetet inom HVB är en komplex miljö med många olika faktorer som påverkar arbetet. Behandlingsarbetet inom HVB kan kompliceras utifrån olika förväntningar riktade mot personalen utifrån deras kön.
 - Tycker du att detta stämmer enligt dina erfarenheter?
Självklart

- Upplever du att ditt arbete kompliceras eller begränsas utifrån genus?
- Vilka svårigheter tror du förekommer inom arbetet utifrån genus?

Vignetter

Fiktivt fall 1

Du har en ung tjej som är placerade i din hvb verksamhet som du är verksam inom. Tjejen har under en kort tid visat ett dåligt mående på grund av hennes förflutna som innefattar sexuellt utnyttjande. Hon distanserar sig från andra ungdomar men undviker helst även kontakt med personal.

- *Hur ser du det som lämpligast att agera i detta fall?*
- *Vad skulle det kunna finnas för skäl att inte agera i det här fallet?*

Fiktivt fall 2

Du har nattpasset. Du tar en runda längs korridorerna för att se till att allt är som det ska. Du hör att en utav pojkarna i boendet är ledsen och gråter i sitt rum. Du talar med honom och han berättar att han känner sig ensam och behöver något att prata med.

- *Hur agerar du? Varför agerar du så?*

Fiktivt fall 3

Personalen på ett HVB går på sina pass. Under passet så uttrycker pojkarna att de känner för att stanna inne och pyssla idag samtidigt som flickorna uttrycker att det känner sig rastlösa och är sugna på att spela fotboll eller basket. Männerna i personalen följer med flickorna ut och spelar fotboll medan kvinnorna stannar inne och pysslar med pojkarna.

- *Vad har du för tankar kring detta?*

Borde personalen agera annorlunda? Varför?

Bilaga 2

Informationsbrev

Hejsan!

Vi heter Samuel Karlsson Adjei & Luan Abazibra. Vi studerar på Socionomprogrammet i Kalmar. Vi har nu påbörjat examensarbetet och söker informanter till studien. Studien handlar hur nyexaminerade socionomer reflekterar över att genus görs inom HVB och hur de agerar i behandlingsarbetet med ungdomarna. För att genomföra vår studie och besvara vårt syfte behöver våra intervjuer genomföras med nyexaminerade socionomer som är verksamma inom HVB med ungdomar.

Kriterierna för att delta i en intervju:

- Nyexaminerade socionomer som är verksamma inom hvb i södra Sverige
- Tagit socionomexamen mellan åren 2017-2021

Intervjun kommer att ta runt 45 minuter. Vi föredrar om intervjun spelas in. Inspelningen sker enbart med ditt godkännande och kommer att användas till att transkribering. Medverkan i undersökningen är frivillig och kan avbrytas när som helst. En medverkan i intervjun innebär inte tvång till att besvara allt. Om det under intervjun förekommer frågor som du inte känner att du vill svara på så har du rätt att avböja från att svara på frågan utan att ange anledning. Som informant i vår studie så har du total anonymitet där endast vi som författare kommer ha vetskap kring din identitet.

När det kommer till genomförandet av intervjuerna så är vi flexibla. Vi erbjuder intervjuer som kan hållas på plats där du som informant får bestämma vart du väljer att genomföra intervjun. Ett annat alternativ är att genomföra studien digitalt via Zoom, du väljer själv vilket sätt som känns bäst för dig.

Informationen och svaren som delges under intervjun kommer enbart att användas i arbetet och kommer inte förmedlas vidare utan används enbart till att besvara studiens syfte. Svaren som du som informant delger kommer enbart vara tillgänglig för oss författare och ingen annan. Efter att vi har bearbetat all information som kommer samtliga intervju inspelningar, anteckningar och kontaktuppgifter att raderas.

Nedan finner ni våra kontaktuppgifter där ni kan nå oss vid ett eventuellt önskemål kring deltagande i vår studie!

Vi hoppas på att ses och höras inom kort!

Samuel Karlsson Adjei - 0723011774, Sk223my@student.lnu.se (Student)

Luan Abazibra - 073 535 2332, La223nv@student.lnu.se (Student)

Anders Giertz - agiertz@mailbox.org (Handledare)

